

ІСТОРИЧНІ ВІХИ ВЕЛИКОГО ШЛЯХУ

ВАСИЛЕНКО П.М. -
Виданий вчений в галузі
землеробської механіки,
академік Української
академії аграрних наук,
член-кореспондент
Національної академії наук
України. Його ім'я присвоєно
Харківському державному
технічному університету
сільського господарства.

2010 рік — визначальний рік в історії Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.

У листопаді цього року він відзначає 80-річчя з дня свого заснування.

Сьогодні ХНТУСГ ім. П.Василенка — відомий та визнаний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, який посідає гідне місце серед університетів Харківського вузівського центру та України.

Відкриття університету (тоді інституту механізації сільського господарства ХІМСХ) у 1930 році збіглося з початком індустріалізації країни та створення механізованого виробництва в аграрній сфері.

Аналізуючи 80-річну історію ВНЗ, ми бачимо який великий тяжкий шлях пройшов він від ХІМСХ до ХНТУСГ ім. П.Василенка.

По-перше, це відсутність власної навчально-матеріальної бази та гуртожитку для студентів на час відкриття інституту. Сюди треба віднести й незабезпеченість фінансуванням.

Викладацькому колективу на чолі з директором І.Л.Шапошниковим довелося чимало попрацювати над визначенням профілю інституту, підбором викладацьких кадрів, організацією кафедр, забезпеченням навчально-лабораторної бази, розробкою програм прийому та розміщення перших студентів.

До того ж, радянська освітня реформа передбачала цілу низку радикальних „новацій“: перехід від багат факультетних до однофакультетних інститутів, прискорену підготовку фахівців, відмову від традиційних методів навчання (зокрема - лекцій), введення безперервної ви-

робничої практики, відмову від дипломного проектування тощо.

Це вкрай ускладнило становлення навчальних закладів.

На жаль, за перші чотири роки в інституті змінилося 3 директори — І.Л.Шапошников, Д.Є.Кудря і А.Я.Лавров, які були репресовані, а в 50-ті роки - реабілітовані.

Наприкінці 30-тих років навчально-матеріальну базу інституту склали 4 корпуси, 16 лабораторій та експериментальний завод, будинок професорсько-викладацького складу, два студентські гуртожитки.

Поступово інститут став великим центром у галузі наукових досліджень.

Якщо раніше дослідження мали індивідуальний характер і розроблялися тільки спільно з двома науковими установами, то тепер стали комплексними і плановими. Значно розширилась і географія наукового співробітництва. На розширеному Пленумі обкому Ради вищих навчальних і наукових закладів було ухвалено: „Вважати ХІМСХ одним із кращих вищих навчальних закладів Харкова”.

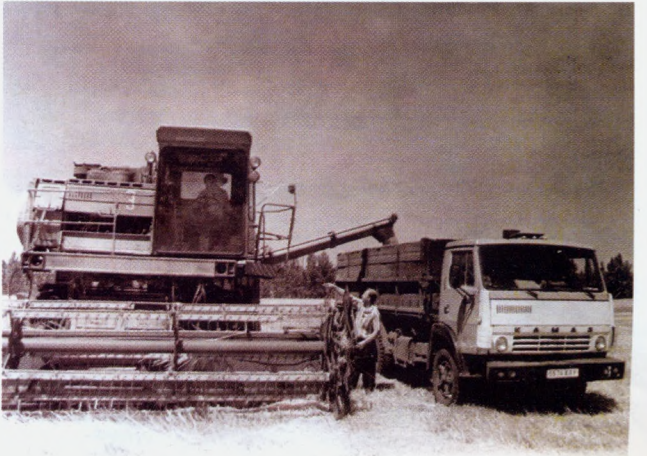
Війна загальмувала розвиток інституту. Його було евакуйовано до м. Ташкента, де з жовтня 1941 року до листопада 1943 року колектив інституту продовжував навчальну та наукову діяльність.

У листопаді 1943 року інститут повернувся з евакуації та знов почав готувати інженерні кадри.

Налагодження навчального процесу, відновлення матеріально-технічної бази та науково-дослідної роботи проходило в дуже складних умовах.

У наступні післявоєнні роки колектив інституту продовжив свою діяльність.

Треба було розв'язувати післявоєнні проблеми землеробства і створювати нові машини для підготовки насіння та внесення добрив, щоб досягти високих урожаїв.

У 1948 році відкрився ще один факультет — електрифікації сільського господарства. Перший прийом студентів до нього — 50 осіб.

Саме за післявоєнне десятиріччя наш інститут зміцнив, виріс з невеликої кількості кафедр і незадовільно оснащених лабораторій у сучасний, з новим обладнанням науковий та навчальний заклад.

У 1978 році інституту були передані навчальні корпуси ХСГІ ім. В.В. Докучаєва, спроектовані відомим архітектором О.М. Бекетовим, по вулицях Артема, 44 і Миросицька, 92; збудовані нові студентські гуртожитки. Це дало можливість значно розширити навчально-лабораторну базу інституту та забезпечити всіх студентів місцями проживання.

З 1978 по 1990 роки у ХІМЕСГ функціонував факультет архітектури та сільськогосподарського будівництва, на якому навчалися студенти за двома спеціальностями: «Архітектура і планування сільських населених місць» та «Сільськогосподарське будівництво» за денною та заочною формами навчання.

Щорічно на факультеті навчалися 730 студентів. Підготовка здійснювалась на чотирьох кафедрах: конструкцій сільськогосподарських будівель і споруд; архітектури, планування та геодезії; технології, організації та економіки сільськогосподарського будівництва. Деканом факультету була професор Лідія Андріївна Мельникова.

За ці роки на факультеті підготовлено понад 1500 інженерів-будівельників та 700 архітекторів. Випускники факультету працюють районними архітекторами, керівниками та начальниками відділів міських проектних будівельних організацій регіону.

У 1980 році інститут зустрів свій 50-річний ювілей. На цей час студенти навчалися вже в 5 просторих та зручних корпусах. Світлі аудиторії, наближені за технічним обладнанням до сучасного виробництва лабораторії, обчислювальний центр, бібліотека з фондом понад 200 тис. томів, велике приміське навчально-дослідне господарство.

У 1980 році, у зв'язку з 50-річним ювілеєм, інститут було нагороджено Почесною грамотою Президії Верховної Ради України, а через 3 роки — Червоним Прапором ВЦПС та ЦК ВЛКСМ.

1991 рік — рік створення незалежної України.

Бурхливі роки змін у політичній системі країни, перехід планової економіки до ринкових відносин привели до змін у системі вищої освіти.

Великих перетворень зазнала технологія навчання. Вимоги до конвертування диплома про закінчення ВНЗ, щоб забезпечити можливість роботи за фахом нашим випускникам у будь-якій країні світу, обумовили впровадження у нас багатоступеневої системи освіти.

Величезна робота по впровадженню у ВНЗ ступенів бакалавра, спеціаліста з поглибленою підготовкою інженера та магістра висунула, у свою чергу, цілу низку нових вимог до роботи.

Створення нових факультетів, розширення спеціалізацій на факультетах, поряд з іншими новаціями, дали можливість інституту ствердитись у новому статусі технічного університету.

Постановою Кабінету Міністрів України за № 244 від 24 квітня 1994 року на базі ХІМЕСГ створено Харківський державний технічний університет сільського господарства, який став в Україні першим вищим навчальним закладом інженерного профілю IV рівня акредитації.

Університет якісно відрізняється від інституту тим, що готує наукових фахівців не лише через аспірантуру та докторантуру, як це робиться в інституті, але в процесі навчання припускає тісне переплетіння наукових досліджень і навчання. А це, у свою чергу, вимагає від усіх без винятку викладачів — від асистента до академіка — підвищення свого наукового рівня і написання ними нових підручників, методичних посібників та наукових праць у своїй галузі знань.

Повністю усвідомлюючи великі задачі, які необхідно розв'язати колективу університету, науковці проводили невпинний пошук новацій в освітній діяльності, методиці викладання технічних дисциплін. Якісна, ґрунтовна технічна освіта в університеті призвела до перемоги у рейтинговому змаганні університету між вищими навчальними закладами сільськогосподарського профілю.

На початку 90-х років, університет першим серед вищих навчальних закладів УРСР отримав дозвіл на введення модульного принципу навчання та індивідуального контролю знань студентів.

У 2001 році університет нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

12 травня 2004 року розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 991-р ХДТУСГ було присвоєно ім'я видатного вченого в галузі землеробської механіки — академіка Петра Василенка.

У тому ж 2004 році Президент України, враховуючи загальнодержавне та міжнародне визнання результатів діяльності ХДТУСГ імені П.Василенка, його вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки, підписав Указ про надання йому статусу національного.

З 2004 року ХНТУСГ ім. П.Василенка бере активну участь у новому історичному етапі розвитку вищої освіти.

Практична реалізація створення умов для входження України до єдиного Європейського освітнього та наукового простору передбачає впровадження в національну систему вищої освіти основних ідей, що

окреслюються поняттям Болонського процесу.

Протягом 2004/2005 навчального року, згідно з наказом Міністерства освіти і науки України, університет проводив експеримент із кредитно-модульної системи у навчальному процесі.

За результатами експерименту, з початку 2005/2006 навчального року перші курси всіх спеціальностей вивчаються вже за новою системою.

Це було дієвим механізмом реалізації методологічних аспектів впровадження принципів Болонського процесу до університету, як відповідь на сучасні вимоги агропромислового виробництва до випускників, як практична реалізація галузевої програми „Кадри АПК – 2005 - 2009”

Всесвітня економічна криза, на жаль, внесла необхідність корективів і до освітньої сфери.

У зв'язку зі зменшенням обсягів державного замовлення, згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України за №416-р. від 14.04.2009 року „Про особливості формування державного замовлення на підготовку фахівців та науково-педагогічних кадрів у 2009 р.”, складною демографічною ситуацією, необхідністю концентрації зусиль малочисельних кафедр по покращенню підготовки фахівців за напрямками, на підставі рішень робочої розширеної наради, ректорату, вченої ради університету від 25.06.09 р., згідно з наказом ректора № 01-08/162 від 30.06.2009р., відбулось приєднання кафедр за напрямками підготовки:

- 1) гуманітарна підготовка:
до кафедри ЮНЕСКО „Філософія людського спілкування” - кафедру філософії та кафедру історії України і політології.
- 2) Фундаментальна підготовка:
до кафедри вищої математики - кафедру фізики.
- 3) Хіміко-технологічна підготовка:
до кафедри загальної та біологічної хімії - кафедру агрономії і екології.
- 4) Теоретико-конструкторська підготовка:
до кафедри деталей машин та підйомно-транспортного обладнання - кафедру теоретичної механіки та теорії механізмів та машин.
- 5) Інженерно-професійна підготовка:
до кафедри обладнання та процесів переробних та харчових виробництв - кафедру нарисної геометрії та креслення.
- 6) Мовна підготовка:
до кафедри іноземних мов - секцію українознавства - кафедри ЮНЕСКО „Філософія людського спілкування”.

Таким чином, до структури університету увійшли кафедри з новими назвами:
- кафедра ЮНЕСКО „Філософія людського спілкування”, філософії та історії України.
- кафедра вищої математики і фізики.
- кафедра хімії, агрономії та екології.
- кафедра теоретичної механіки та деталей машин.
- кафедра обладнання та інжинірингу переробних та харчових виробництв.

Кінець 2009 року – початок 2010 року – час рішучих термінових дій колективу університету щодо остаточного перетво-

рення ХНТУСГ ім. П. Василенка у вищий навчальний технічний заклад III тисячоліття.

З метою наближення до структури провідних Європейських вітчизняних університетів, успішного входження в світовий освітнянський простір, ефективного використання навчально-наукового потенціалу, підвищення якості освіти та упорядкування структури, в університеті відбулися новітні якісні зміни у структурі ВНЗ. Відповідно наказу ректора № 01-08/331 від 30.12.2009, відбулось упорядкування структури університету:

Механіко-технологічний факультет перейменовано у навчально-науковий інститут механотроніки і систем менеджменту (ННІ МСМ).

До складу інституту увійшли кафедри:
- тракторів і автомобілів;
- сільськогосподарських машин;
- безпеки життєдіяльності;
- виробничого навчання;
- якості, стандартизації та сертифікації;
- оптимізації технологічних систем ім. Т.П.Євсюкова;
- фізичної культури та спорту;
- лабораторія вібраційних зерноочисних машин;
- галузева науково-дослідна лабораторія машинвикористання в рослинництві;
- Навчальний центр сільськогосподарської техніки;
- Центр сертифікаційних випробувань мобільної та сільськогосподарської техніки.

Факультет технічного сервісу перейменовано у навчально-науковий інститут технічного сервісу (ННІ ТС).

До складу інституту увійшли кафедри:
- технологічних систем ремонтного виробництва;
- технологічних систем і технологій тваринництва ім. Б.П.Шабельника;
- системотехніки і технологій лісового комплексу;
- технічного сервісу машин;
- технології матеріалів;
- міцності та надійності машин ім.В.Я.Аніловича;
- галузева науково-дослідна лабораторія конкурентоспроможних ресурсозберігаючих технологій інноваційного розвитку агропромислового комплексу.

Факультет переробки та зберігання с.-г. продукції перейменовано у навчально-науковий інститут переробних і харчових виробництв (ННІ ПХВ).

До складу інституту увійшли кафедри:
- обладнання, інжинірингу переробних і харчових виробництв;
- теоретичної механіки і деталей машин;
- вищої математики і фізики;
- мовної підготовки;
- хімії, агрономії і екології;
- технології переробних і харчових виробництв;
- галузева науково-дослідна лабораторія переробних і харчових виробництв;
- проблемна науково-дослідна лабораторія вібровідцентрованих зерноочисних машин.

Факультет енергетики та комп'ютерних технологій перейменовано у на-

вчально-науковий інститут енергетики та комп'ютерних технологій (ННІ ЕКТ).

До складу інституту увійшли кафедри:
- технотроніки і теоретичної електротехніки;
- інтегрованих електротехнологій та процесів;
- автоматизованих електромеханічних систем;
- електропостачання та енергетичного менеджменту;
- автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій;
- галузева науково-дослідна лабораторія процесів і систем ефективного використання енергоресурсів в АПК.

Факультет менеджменту перейменовано у навчально-науковий інститут бізнесу та менеджменту (ННІ БМ).

До складу інституту увійшли кафедри:
- організації виробництва, бізнесу та маркетингу;
- культури;
- кібернетики;
- обліку та аудиту;
- економіки та маркетингу;
- ЮНЕСКО „Філософія людського спілкування” філософії і історії України;
- Центр інформаційних технологій;
- галузева науково-дослідна лабораторія проблем розвитку сільської сфери;
- галузева науково-дослідна лабораторія інноваційних агро технологій;
- Центр менеджменту якості діяльності університету.

04.01.2010 р. було відкрито Центр менеджменту якості діяльності університету.

Мета його створення – забезпечення якості напрямків діяльності та моніторингу її відповідності концепції загального управління якістю (Total Quality Management, TOM) і вимогам міжнародних стандартів якості ISO 9001 : 2000 (International Organization for Standardization).

01.01.2010 р. з метою покращення практичної підготовки фахівців у сфері спеціальностей університету було відкрито Центр робітничих професій.

Упорядкована структура та перейменовано **факультет заочного навчання в навчально-науковий інститут дистанційного і заочного навчання (ННІ ДЗН)** у такому складі:

- Центр дистанційного навчання;
  - Центр заочного навчання.
- Факультет підвищення кваліфікації перейменовано навчально-науковий інститут післядипломної освіти (ННІ ПО).** До його складу увійшли:
- Центр підвищення кваліфікації;
  - Центр робітничих професій.

Нова структура університету, впровадження наукових і освітнянських розробок науковців університету сприяє покращенню рівня аграрної освіти, збільшує ефективність сільськогосподарського виробництва, а також підвищує конкурентоспроможну здатність АПК України.

З Ювілеєм тебе, рідний університете!